

Sociologinis tyrimas

**Korupcija aukštosiose mokyklose:
požiūriai, problemos, sprendimo galimybės**

Tyrimą atliko *Olga Guseva*

Vilnius, 2004 m.

ĮVADAS	2
TYRIMO REZULTATAI	3
1. Anketinės apklausos duomenys	3
2. Interviu duomenys	5
TYRIMO IŠVADOS	20

IVADAS

Tyrimo poreikis

Nors korupcijos fenomeno atžvilgiu egzistuoja įvairių požiūrių, tačiau apibendrintai daugelis analitikų, tarptautinių ir nacionalinių institucijų vertina šį reiškinį kaip itin žalingą visuomenės raidai: mažėja investicinis aktyvumas, ekonominių sprendimų efektyvumas, pakertamas piliečių pasitikėjimas valdžios institucijomis ir t.t. Pastarųjų metų lyginamieji tyrimai rodo, kad Lietuvai nepasiseka įveikti barjero, atskiriančio mažai korumpuotas valstybes nuo valstybių, kurios susiduria su rimtomis korupcijos problemomis. Lietuva iki šiol yra tarp pastarųjų.

Atidžiau panagrinėti korupciją universitetuose skatina keletas aplinkybių. Pirmiausia tai faktas, kad aukštosios mokyklos (toliau AM) kaip švietimo institucijos, greta kitų funkcijų, turi stiprinti besimokančiųjų moralines vertybes, atitinkamus socialinius įgūdžius, o ne atvirksčiai – formuoti deviacinę, socialiai žalingą elgseną. Kad tokia elgsena, konkrečiai studentų įsitraukimas į korupcijos sritį yra pakankamai išplitusi rodo kiekybiniai 2004m. tyrimai.¹ Antra, AM rengia (arba bent jau turėtų rengti) šaliai aukščiausios kvalifikacijos specialistus, kurie vėliau užima atitinkamas, visuomenės gyvenime reikšmingas pozicijas. Korupcijos išplitimo AM atveju sunku tikėtis, kad valstybė sulauks kompetentingų, etiniu požiūriu “švarių” specialistų, pavyzdžiui, sunku tikėtis, kad studentas medikas kyšių pagalba įgijęs diplomą tinkamai sugebės gydyti žmones, arba toks pat pedagogas ugdys moksleivių moralę.

Kiekybiniai tyrimai akivaizdžiai byloja korupcijos išsikerojimą aukštosiose mokyklose. Prevencionuojant šį reiškinį kartu reikalinga akademinės bendruomenės narių subjektyvių prasmų analizė. Žemiau pristatomas tyrimas kaip tik ir orientuotas daugiausiai į kokybinį korupcijos aukštosiose mokyklose nagrinėjimą. Surinkti duomenys leidžia geriau perprasti dėstytojų ir studentų nuostatas ir laikyseną korupcijos atžvilgiu, kartu tiksliau numatyti prevencijos galimybes.

Tyrimo uždaviniai

1. Aptarti korupcijos raiškos AM formas
2. Išnagrinėti dėstytojų ir studentų korupcijos sampratas.
3. Apibendrinti respondentų nuomones korupcijos prevencijos atžvilgiu.

Tyrimo metodai

1. AM dėstytojų anketinė apklausa. Turint omenyje, kad korupcija yra latentinio pobūdžio reiškinys, turintis neigiamą emocinį ir institucinį krūvį, buvo pasirinkta tikslinė respondentų atranka, vadinamoji prieinamų atvejų apklausa. Žinia, ji nenumato statistinio reikšmingumo parametru ir apsiriboja aprašomąja statistika, vienok leidžia aptarti vyraujančias analizuojamo reiškinio tendencijas. Be to tikslinės atrankos pasirinkimą lėmė ir riboti tyrimo resursai. Viso apklausta 90 AM dėstytojų dešimtyje AM (kiekvienoje nuo 7 iki 12 respondentų). Surinkti duomenys apdoroti naudojant statistinių duomenų apdorojimo paketą SPSS/10.
2. Pusiau struktūruoti interviu su AM dėstytojais ir studentais. Šis interviu tipas remiasi atviro pobūdžio klausimais, kurie interviu metu yra plėtojami ir gilinami. Pastarasis metodas įgalino surinkti kokybinę informaciją, svarbią atskleidžiant

---

¹ Lietuvos studentų atstovybių sąjungos iniciatyva atlikto tyrimo duomenimis 33 proc. respondentų prisipažino davę dėstytojams kyšį. SPINTER atlikto tyrimo duomenimis tai pripažino 40 proc. respondentų.

korupcijos sampratos įvairovę tarp AM atstovų. Surinkti duomenys buvo klasifikuoti (nominuoti) į tam tikras grupes. Viso interviu metu apklausta 20 dėstytojų ir 25 studentų 25 AM (7 AM ne valstybinės).

TYRIMO REZULTATAI

1. Anketinės apklausos duomenys

Lent. 1

Ar Jums teko girdėti apie korupcijos apraiškas aukštosiose mokyklose (universitetuose ir aukštosiose neuniversitetinėse mokyklose)? %

ATSAKYMŲ VARIANTAI	Teke	Neteko
1. Jūsų aukštojoje mokykloje	68	32
2. Kitose aukštosiose mokyklose	86	14

Lent. 2

Jeigu Jums teko girdėti apie korupcijos apraiškas aukštosiose mokyklose, tai iš kokių šaltinių? (teigiami atsakymai %)

INFORMACIJOS ŠALTINIS	Jūsų aukštojoje mokykloje		Kitose aukštosiose mokyklose	
	Teke girdėti	Neteko girdėti	Teke girdėti	Neteko girdėti
1. Iš studentų	44	56	45	55
2. Iš universiteto spaudos leidinių	3	97	5	95
3. Neformaliuose pokalbiuose su kolegomis	42	58	36	64
4. Iš administracijos	6	94	5	95
5. Internete	10	90	18	82
6. Iš spaudos/ televizijos	17	82	72	28

Lent. 3

Kaip Jūs manote, ar korupcija aukštosiose mokyklose šiuo metu yra didelė problema? %

PROBLEMA	Jūsų aukštojoje mokykloje	Kitose aukštosiose mokyklose
1. Labai didelė	4	1
2. Didelė	19	27
3. Nei didelė, nei maža	27	60
4. Maža	26	11
5. Tokios problemos nėra	23	1

Jeigu matote korupcijos apraiškų aukštosiose mokyklose, kokios, Jūsų manymu, pagrindinės šio reiškinių priežastys? %

ATSAKYMŲ VARIANTAI	Taip	Ne
1. Korupciją lemia nebaudžiamumas	31	69
2. Jei nebūtų duodančių, nebūtų ir imančių	44	56
3. Maži dėstytojų atlyginimai	28	72
4. Kai kurių dėstytojų gobšumas	30	70
5. Studentų noras tokiu būdu lengviau gauti teigiamą įvertinimą	65	35
6. Korupcija kai kam iš dėstytojų padeda daryti karjerą (pvz. užimti aukštesnes pareigas ir pan.)	9	91

Kaip manote, kuriuos iš žemiau minimų reiškinių galima laikyti korupcija aukštosiose mokyklose? %

KORUPCIJA TAI	Tikrai taip	Veikiau taip	Veikiau ne	Tikrai ne
1. Pasinaudojimas asmeniniais ryšiais įdarbinant giminaičius	40	43	12	5
2. Dovanos siekiant karjeros (pavyzdžiui, aukštesnio pedagoginio laipsnio)	34	43	16	7
4. Kyšininkavimas (pinigų dovanų ar paslaugų ėmimas arba davimas)	79	16	5	-
5. Savo publikacijų siūlymas (pardavimas) studentų tarpe	4	27	49	19
6. Protekcija stojant į aukštąją mokyklą	51	32	11	5
7. Studentų "apsidraudimas" prieš įvertinimą (pavyzdžiui, gėlės, smulkios dovanėlės, kava)	13	45	27	15
8. Mokesčių vengimas (pvz. autoriinių sutarčių sudarinėjimas)	4	17	42	37
9. Nereglamentuotas dokumentų (studentų atsiskaitymo žiniaraščių) "pataisymas"	28	26	29	16

Jeigu išvelgiate aukštosiose mokyklose korupcijos apraiškų, kaip siūlote jas naikinti?

(klasifikuoti atsakymai į atvirą klausimą)

1 tipas. Teisinio persekiojimo sugriežtinimas, administracinė kontrolė. Pavyzdžiui:

- iš pradžių anonimiškai perspėti
- reikėtų griežčiau reikalauti dėstytojų etikos
- sukurti komisiją, kuri tirtų kiekvieną tariamą atvejį dėl korupcijos, priimtų sprendimą ir siūlytų rektoriui imtis priemonių prieš dėstytoją, kuris ima. Atitinkamai reikia įgalinti pašalinti iš universiteto studentus, kurie duoda kyšius.
- numatyti drausminimo (baudimo) priemones lokaliuose aukštųjų mokyklų aktuose
- griežčiau kontroliuoti ir bausti dėstytojus
- masinius dalykus demaskuoti teisėsaugos institucijų pagalba.
- korupciją padėtų naikinti bausmės (ir duodančiam ir imančiam) neišvengiamumas.
- stiprinti teismų persekiojimą, naikinti nebaudžiamumą, informuoti studentus, uždrausti bet kokias dovanas dėstytojams
- be to, būtina stipriai tikrinti priimamų į darbą asmenų lojalumą
- formuoti kolektyve korupcijos netoleravimo atmosferą
- skaidrinti paskyrimo į pareigas sistemą
- fakulteto dekanas ir katedros vedėjas turi griežtai pasikalbėti su tokiu žmogumi.

2 tipas. Antikorupcinis švietimas, viešumo užtikrinimas. Pavyzdžiui:

- įstatymų numatytais atvejais skelbiant viešas akcijas prieš korupciją
- kuo daugiau viešumo
- čia reikėtų mentalitetą keisti tiek dėstytojų, tiek studentų
- kalbėti apie tai žiniasklaidoje
- ugdyti tiek dėstytojų, tiek studentų nepakantumą korupcijai

3 tipas. Socialinių garantijų gerinimas. Pavyzdžiui:

- didinti dėstytojų atlyginimus
- korupcijos apraiškų panaikinti neįmanoma. Siekiant tai sumažinti siūlytina užtikrinti dėstytojų socialines garantijas bei didinti darbo užmokestį kaip Vakarų Europos universitetuose.
- kelti dėstytojų atlyginimus

4 tipas. Švietimo (aukštojo mokslo) sistemos tobulinimas. Pavyzdžiui:

- sudaryti tokias sąlygas, kurios apsunktintų korupcijos plitimą. Pvz. Anglijos universitetuose naudojamas anoniminis vertinimas, kai dėstytojas gavęs taisyti darbą nežino kuris studentas jį parašė, nes vietoje pavardės naudojamas kodas ir pan.
- tobulinti įstatyminę bazę, užkertant kelią teisės spragoms ir dviprasmybėms bei neaiškumams
- tobulinti atsiskaitymų už įskaitas bei egzaminus sistemą, derinant ją su studijų centru. Studijų centras turėtų būti ta ašis, kuri fiksuotų galutinius vertinimus.
- didinti studentų vertinimo kontrolę, rengti egzaminus raštu.
- mažinti dėstytojų diskreciją ir didinti sprendimų priėmimo skaidrumą
- atsiskaitymus už atliktą darbą pateikiant raštu (koliokviumai, testai referatai ir pan.)

2. Interviu duomenys

Interviu duomenys apdoroti klasifikuojant atsakymus pagal jų turinį ir pobūdį. Šioje ataskaitoje jie pateikiami tokiu būdu: pirmiausia pateikiama klausimo formuluotė, vėliau klasifikuoti dėstytojų atsakymai, po jų studentų. Kai kuriais atvejais po klasifikuotais atsakymų tipais pateikiamos ir pastabos, dažniausiai žyminčios prieštaravimus respondentų atsakymuose ir kitus tyrimo kontekste svarbius aspektus. Respondentų kalba netaisyta.

KLAUSIMAS - AR JUMS TEKO GIRDĖTI, AR SUSIDURTI TIESIOGIAI SU KORUPCIJA JŪSŲ AUKŠTOJOJE MOKYKLOJE? JEIGU NETEKO SUSIDURTI ASMENIŠKAI, GALBŪT TEKO JŪSŲ KOLEGOMS?

Dėstytojų atsakymų tipai

1. Neišsamūs teigiami atsakymai. Respondentai fiksuoja korupcijos apraiškas, tačiau nurodo, kad jie asmeniškai nebuvo korupcijos liudininkais, o turima informacija yra gandų lygyje. Respondentai teigia kad su korupcija yra sudūrę jų kolegos, kituose AM arba kituose fakultetuose.

- *Man asmeniškai neteko, bet gandų girdėti teko. Tiesa tai gana migloti gandai, kad kituose fakultetuose yra aiškios sumos, aiškūs vardai, bet tiksliai negaliu pasakyti.*
- *Apie kolegas nieko negaliu pasakyti. Asmeniškai kitur teko susidurti, bet ne čia.*
- *Teko girdėti. Apie save negaliu sakyti kad susidūriau, nes negaliu gi sakyti prieš save.*

- *Girdėti teko, bet labai seniai, kai buvo itin dideli konkursai ir nebuvo mokamų vietų, tai teko girdėti – „jei sumokėsi tai įstosi“, o dabar to nėra.*
- *Teko susidurti mano kolegoms kituose AM.*

2. Neigiami atsakymai. Respondentai neigė korupcijos egzistavimą AM arba apskritai vengė atsakinėti į šį klausimą. Pastebėtini prieštaravimai tarp atsakymų, - dalis respondentų, kurie nurodė negirdėję apie korupciją, atsakinėdami į sekančius klausimus pateikė nemažai pavyzdžių apie korupcijos apraiškas AM arba netiesiogiai apie tai užsiminė.

- *Asmeniškai neteko susidurti, apie kolegas nieko nežinau, nes tokiais dalykais nesigiriama.*
- *Neteko susidurti, neteko girdėti.*
- *Nesu susidūrusi, neteko girdėti.*
- *Neteko nei man, nei mano kolegoms susidurti.*
- *Tikrai neteko girdėti. Net keista kai kalba apie korupciją. Dirbu su dieniniais ir net gėlių negaunu.*

3. Išsamūs teigiami atsakymai. Respondentai teigia, jog korupcija aukštosiose mokyklose egzistuoja ir pripažįsta, kad jiems asmeniškai tiesiogiai ar netiesiogiai teko su ja susidurti.

- *Teko susidurti ir man, ir kolegoms.*
- *Teko ir girdėti ir tiesiogiai susidurti. Manau, kad korupcija skirtingu mastu ir skirtingu pavidalu egzistuoja visose Lietuvos aukštosiose mokyklose. Mūsų mokykla - ne išimtis.*
- *Ir girdėti, ir susidurti teko. Ir pas mus, ir kitose AM.*
- *Susidūriau su bandymu paveikti dėstytoją, bet tai nepavyko. Be to nemanau, kad kažkas prisipažintų, kad turėjo santykį su korupcija.*
- *Su bandymu papirkti teko susidurti. Man bandė duoti kyšį, aš nepaėmiau. Nežinau ar teko kažko bendro su korupcija turėti mano kolegoms.*

Studentų atsakymų tipai

1. Netiesioginiai teigiami atsakymai. Respondentai neigia asmeniškai buvę korupcijos liudininkais, tačiau pripažįsta, kad ir jų ir kitose AM korupcija egzistuoja.

- *Asmeniškai susidurti neteko, bet kolegoms taip. Apskritai daug kalbų apie tai girdėjau.*
- *Asmeniškai neteko, bet girdėjau.*
- *Ne, neteko, tačiau kolegoms teko. Pvz. dėstytojo išleistos knygos pirkimas garantuoja teigiamą įvertinimą.*
- *Asmeniškai susidurti man neteko, bet kiek žinau šitoje įstaigoje korupcijos netrūksta.*
- *Girdėti teko, bet susidurti ne. Teko susidurti mano kolegoms kituose įstaigose.*

2. Neapibrėžti neigiami atsakymai. Respondentai abejoja, nežino kuriuos reiškinius reikia priskirti prie korupcijos, arba teigia, kad nėra girdėję apie korupcijos apraiškas AM.

- *Asmeniškai nesusidūriau. Girdėjau iš kolegų, kad praktikuojamas smulkiu dovanėlių dovanojimas, bet abejoju, kad tai galima priskirti prie korupcijos.*
- *Ir teko, ir neteko. Priklausomai nuo to ką reikia laikyti korupcija.*
- *Asmeniškai neteko susidurti, bet iš kitų teko girdėti. Priklausomai ką vadiname korupcija.*
- *Neteko. Bandžiau apklausinėti savo kolegas, tokių atvejų mūsų kolegijoje nėra.*
- *Mūsų kolegijoje tikrai neteko susidurti, nei girdėti.*

- *Neteko susidurti, teko girdėti gandus.*

3. Tiesūs teigiami atsakymai. Respondentai pripažįsta korupcijos egzistavimą bei savo vienokią ar kitokią sąsają su ja.

- *Taip, man (o taipogi ir mano draugams bei pažįstamiems) teko girdėti, arba tiesiogiai susidurti su korupcija aukštosiose mokyklose.*

- *Teško susidurti ir daug girdėti iš kolegų.*

- *Aišku kad teko ir man ir kitiems.*

- *Teško asmeniškai susidurti su korupcija.*

- *Teško susidurti ir man ir mano kolegoms.*

Pastaba

Daugumos respondentų, dirbančių ar studijuojančių privačiuose įstaigose atsakymai į šį klausimą buvo aiškūs ir tiesūs. Dažniausiai jie teigė, kad jų įstaigoje su korupcija susidurti neteko, tačiau valstybiniuose AM tokią patirtį turi. Respondentų iš valstybinių AM atsakymai dažniausiai buvo netiesūs, neaiškūs.

KLAUSIMAS - KAIP MANOTE, KURIUOS REIŠKINIUS GALIMA PRISKIRTI PRIE KORUPCIJOS AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE (PVZ., DOVANOS, DĖSTYTOJŲ PUBLIKACIJŲ PLATINIMAS IR PAN.)?

Dėstytojų atsakymų tipai

1. Reliatyvistiniai atsakymai. Respondentai nefiksuoja korupcijos ribų arba abejoja, nežino kokius reiškinius galima priskirti korupcijai.

- *Mano nuomone, korupcija tai yra kažkokie didžiuliai finansiniais srautais, machinacijos su jais, o dovanos, arba net prastūmimą į studijas, kartais galima traktuoti kaip žmogišką pagalbą. Šiaip tai yra slidi riba, sunku nustatyti kokie reiškiniai yra korupcija, o kokie ne. Formaliai net minimalų nusizengimą nuo normų galima laikyti korupcija, o žmogiškai ne.*

- *Kai kurie veiksmai teisine prasme yra korupcija, bet žmogišką – ne. Mes kaip teisininkai puikiai žinome kas formaliai priskiriama korupcijai, bet gyvenime ne viską gali traktuoti formaliai.*

- *Išprovokuotos, išreikalautos dovanos tai yra korupcija, bet ne studentų inicijuotos.*

- *Dovanos nėra korupcija.*

- *Priklauso nuo dovanos vertės.*

- *Korupcija yra tai kas atitinka baudžiamuosius straipsnius. Jei imami pinigai už įstojimą tai yra korupcija. Korupcija tai yra naudojimas tarnybine padėtimi. Kuo aukštesnė padėtis to daugiau galimybių korupcijai atsirasti. Spaudimas, netesėtų licenzijų išdavimas, kvotų ir pan. Tai gali daryti egzaminų priėmimo komisijos nariai. Nemanau kad diplomo nupirkimas tai yra korupcija. Korupcija ir kyšis - nežinia, ar tai yra tas pats. Korupciją aš sieju su valdininko sprendimo priėmimu, kuris priklauso nuo kyšio. Dėstytojai tokių galimybių neturi.*

- *Už kokią nors pažymą, bet kurioje valstybinėje įstaigoje aš turiu mokėti, o egzaminų perlaikymas man yra netarifikuotas. Tai kodėl studentų padovanotą saldainių dėžę reikia traktuoti kaip korupciją.*

- *AM korupcijos, tokia prasme kokią aš jai suteikiu nėra. Galbūt jei šefas prašo parašyti kažkam aukštesni pažymį tai irgi priskirčiau prie korupcijos. Šiuo atveju korumpuotas yra šefas, o ne aš.*

- *Dėstytojų publikacijų platinimas nėra korupcija, tai yra etikos dalykas. Dėstytojas už egzaminą gauna 50 lt, tai kokia čia korupcija, juokinga net. Jūs ieškote korupcijos ten*

kur jos negali būti. Kadangi yra aukštas bendras korupcijos lygis, jūs norite išbarstyti jį per visas sritis, kad atrodytų mažesnis, kad už-maskuoti korumpuotus valdininkus.

- Dovanos, saldainiai tai nėra korupcija. Korupcija ir AM nėra susiję dalykai, korupcija AM neaktuali. Paklausia studento ar davei kyšį, jis padeda paukščiuką – tai, daviau 1 lt gėlėm, ir tai jau yra pagal jus korupcija. Man vienas studentas, bijodamas, kad nepajėgs išsilaikyti egzamino, padovanojo kvėpalus, argi čia korupcija?

2. Principingi vertinimai. Visos dovanos, paslaugos, giminaičių, pažįstamų rėmimas, net gėlės traktuojamos kaip korupcijos apraiškos.

- Bet kurias dovanas vertinu kaip bandymą paveikti dėstytoją. Kai dėstytojas spaudžia pirkti savo publikacijas tai aš laikau korupcija. Pas mus kiekvienas studentas nemokamai gauna visą reikiamą literatūrą. Bet koks spaudimas ir iš dėstytojo pusės, ir iš studento, siekiant pagerinti savo situaciją yra korupcija. Dėstytojais gali siekti kontakto, siekdami asmeninės naudos, tai irgi vertinu kaip korupciją.

- Bandytas papirkti dėstytoją, per dovanas, pinigus, pinigų čekius, lengvatų, paslaugų siūlymas, lankymasis renginiuose. Jei studentai patys dalyvauja renginiuose tai aiškų nėra korupcija, bet jeigu renginys organizuotas tik dėstytojams tai jau įtartina. Ypač kai balius daromas komisijai prieš egzaminą. Studentų prakišimas tokie dalykai neretai sutinkami administraciniame lygyje.

- Materialinių daiktų įteikimas, pažadėjimai, paslaugos. Anksčiau vienas dažniausių reiškinių buvo studentų prastūmimas į studijas (už kažkokius apdovanojimus ar tiesiog pažįstamų, giminaičių.)

- Grynujų pinigų paėmimą, dovanas galima priskirti prie korupcijos.

- Išankstinės dovanos, piniginės dovanos, publikacijų platinimas, kai primigtinai siūlo pirkti, pažįstamų ryšiai, darbų (kursinių, diplominių pardavimas/pirkimas).

- Dovanas prieš egzaminą vertinu kaip korupciją.

- Žlugdymas egzaminų metų ir pasakymas, kad yra kitas būdas išlaikyti egzaminą. Kai dėstytojas netoleruoja studentų mąstymo saviraiškos. Kai kurie dėstytojai laiko studentus rėmuose, ką dėstytojas pats moka, tą studentas turi atkartoti, nei daugiau, nei mažiau. Tame aš išvelgiu mechanizmą korupcijai atsirasti. Tai ypač matosi tiksluosiuose moksluose, testai sudaryti labai grubūs ir kad jos išlaikyti reikia būti matematiku.

- Laikyčiau korupcija ieškant pažinčių dėl asmeninės naudos. Privilegijų taikymas motyvuotas asmeniniais ryšiais arba jausmais.

- Dovanos, publikacijų platinimas arba tiesiog kyšio davimas yra pakankamai populiarūs bei akivaizdūs reiškiniai. Tačiau yra dar ir paslėptų apraiškų – vienas dėstytojas kito paprašo parašyti geresnį pažymį arba tiesiog gerai įvertinti už nieką. Kartais net prašyti nereikia, jeigu studentas - dėstytojo giminaitis (apie tai iš anksto būna pranešta visiems).

-Ryšiai su giminaičiais, pažįstamais, kai daromos jiems nuolaidos įstojimo, studijų metų.

-Protegavimas asmenų, kurie yra kieno nors pažįstami ar giminės.

Studentų atsakymų tipai

1. Reliatyvistiniai atsakymai. Prie korupcijos priskiriamos piniginės dovanos, stambios dovanos ir paslaugos. Paslauga, piniginė suma arba dovana iki tam tikros ribos negali būti traktuojama kaip korupcija, tai padėkos ženklas.

- Dovanos nėra korupcija, tai yra padėka. Saldainiai, gėlės, brendžio butelis, net brendžio butelių dėžė nėra korupcija. Aš manau, kad korupcija tai diplomo nupirkimas,

ar 1000 lt kyšio davimas. Didelių sumų ėmimas, reikalavimas duoti kyšį kai studentas kelis kartus neišlaiko egzamino arba nebuvo tinkamai konsultuotas.

- Dovanų, gėlių nepriskiriu prie korupcijos. Aš manau, jei dovanos brangesnės nei 20 litų, tokių dovanų ėtikimas yra korupcija.

- Pažintys, giminaičių stūmimas yra mūsų kolegijoje, bet nežinau ar tai galima laikyti korupcija. Publikacijų platinimas tai nėra korupcija, tai tiesiog naudojimasis tarnybine padėtimi. Brendžio butelio dovanojimas tai tiesiog dėmesio momentas.

- Priklausomai kokios dovanos, kartais studentai būna tikrai dėkingi, todėl tai nėra korupcija. Jei dovanojami ar mokami pinigai arba piniginiai čekiai, siekiant geresnio pažymio tai aišku yra korupcija. Bet jei čekis yra skirtas pirkti knygoms, tai yra tiesiog dėstytojo pamaloninimas. Mes dovanojame gėlės po egzaminų, kad neįpareigoti dėstytojų.

- Vertingu, brangių dovanų (pinigų) dovanojimas, priėmimas už tam tikras paslaugas, nelygių įstojimo bei studijų sąlygų sudarymas, be abejo machinacijos su pinigais, kurios mokamos už studijas. Buvo atvejis kai studentams neteisingai paskaičiavo mokesčių už studijas, klaida išaiškėjo, bet skirtumo negražino. Tokius reiškinius laikau korupcija, o visą kitą yra tiesiog žmogiškieji santykiai.

- Dovanas, smulkias paslaugas formaliai taip pat galima priskirti prie korupcijos, bet iš tikrųjų tai yra žmonių gyvenimiški santykiai.

- Dovanas, smulkias paslaugas formaliai taip pat galima priskirti prie korupcijos, bet iš tikrųjų tai yra žmonių gyvenimiški santykiai.

2. Principingi vertinimai. Bet kurias paslaugas, smulkias dovanas, gėles, giminaičių protegavimą ir t.t. kategoriškai traktuoja kaip siekį paveikti dėstytoją.

- Viskas, visos dovanos, kas prieš egzaminą yra korupcija. Net šokoladas gali būti traktuojamas kaip korupcija, bandymas paveikti dėstytoją.

- Visas dovanas, publikacijų platinimą (jei tai siūloma primygtinai) laikau korupcija.

- Manau kad jei dėstytojas yra darbinėje aplinkoje tai net gėles ir smulkias dovanas galima traktuoti kaip korupciją.

- Dovanų ar pinigų davimas prieš egzaminą, prašant teigiamo įvertinimo - tai yra korupcija. Po egzamino gėlių ar smulkiu dovanėlių dovanojimą galima interpretuoti kaip padėką.

- Dažnai būna, kad kolegijos dėstytojai arba administracijos darbuotojai siekia savo besimokantiems giminaičiams arba pažįstamiems užtikrinti kažkokias privilegijas (pvz., už referatą ar diplominių parašyti aukštesnį pažymį, suteikti bendrabutį). Nežinau ar tokius dalykus galima priskirti prie korupcijos, bet galvoju, kad tai neigiamai veikia studijų procesą.

- Kartais dėstytojai prašo pirkti savo publikacijų už tai žadėdami geresnį pažymį. Bendrabučių gavimas, paskolų gavimas per pažįstamus. Šiaip pedagoginiame labai daug studijuoja dėstytojų vaikų, giminaičių ar pažįstamų ir jiems visą laiką prašo suteikti kažkokių privilegijų.

- Mano manymu korupcija - tai galimybė "pirkti" geresnius pažymius, dėstytojų ir AM darbuotojų kyšininkavimas, nesąžiningas naudojimasis tarnybine padėtimi. Aš manau kad dėstytojų publikacijų platinimą taip pat galima traktuoti kaip korupciją.

- Kai dėstytojas daro spaudimą ir prašo, kad jo kaip dėstytojo autoritetą keltų studentų tarpe. Studentų įstojimas per pažįstamus.

- Prastumti studentą be konkurso studijuoti, praleisti pro egzaminus - tai korupcija. Įžūlus savo mokamų konsultacijų siūlymas taip pat yra korupcija.

Pastaba

Nemaža dalis respondentų (11) negalėjo vienareikšmiškai atsakyti į šį klausimą, jie nežinojo ar abejojo kuriuos reiškinius galima priskirti prie korupcijos. Jų nuomone, yra

sunku nustatyti ribą kur prasideda korupcija. Kai kurie mano, kad korupcija tai piniginio kyšio davimas/paėmimas, o visa kita įvardinama kaip „žmogiškieji santykiai“ arba „dėmesio momentas“. Pastebėtinas skirtumas tarp privačių ir valstybinio švietimo įstaigų. Dirbančių ar studijuojančių privačiuose mokyklose respondentų požiūris į korupciją yra žymiai kategoriškesnis. Absoliuti dauguma jų nurodo, kad privačiuose įstaigose neoficialūs mokėjimai bei dovanos netoleruojami, o kai kur griežtai draudžiami. Tokio pobūdžio reiškiniai be jokių abejonių traktuojami kaip korupciniai. Pvz. *Dovanos pas mus įteikiamos prie progos, be savanaudiško momento, pavyzdžiui baigiant kursą. Toks dalykas kaip pavyzdžiui vienas mano kolega, kuris praktiškai nelanko paskaitų (pas mus šiuo atžvilgiu labai griežtos taisyklės) sugebėjo išsilaikyti iki ketvirto kurso atrodo įtartinas. Manau, kad tame galima įžvelgti korupcijos. Pas mus daromi tyrimai – jei studentai nepatenkinti dėstytojais, dėstytojai atleidžiami iš darbo. Čia mokėsi Kauno mero sūnus ir po pirmo kurso buvo išbrauktas iš sąrašų už nelankomumą. Manau, tai šį bei tą sako.* Taip pat matomas prieštaravimas tarp studentų ir dėstytojų atsakymų, nepriklausomai nuo to, kad jie studijuoja ir dirba vienoje AM. Korupcijos egzistavimą pripažino beveik visi studentai, dėstytojų atsakymai dažniau buvo netiesūs, nepilni arba dviprasmiški. Studentai nurodo, kad dovanas ar piniginius atsidėkojimus neretai tiesiogiai ar netiesiogiai provokuoja dėstytojai, dėstytojai teigia, kad dovanų iniciatoriai dažniausiai būna studentai.

KLAUSIMAS - JEIGU JUMS AR JŪSŲ KOLEGOMS TEKO SUSIDURTI SU KORUPCIJOS REIŠKINIU, KOKIU BŪDŲ JIS VYKSTA PRAKTIŠKAI (KAS RODO INICIATYVĄ, RANDA BŪDUS IR PAN.)?

Dėstytojų atsakymų tipai

1. Inicatyva priklauso abiem pusėms: dėstytojams ir studentams.

- *Mano turimomis žiniomis, iniciatyva gali būti rodoma abiejų pusių. Studentai, tikėdamiesi, kad suminkštės dėstytojo vertinimas egzamino metu, dovanuoja jam brangias dovanas (gali įteikti visos grupės akivaizdoje, dažniau – akis į akį dėstytojas su studentų atstovu, dažniausia – palieka maišelį kabinete). Iš kitos pusės dėstytojas, tikėdamasis užsidirbti, prieš egzaminą skelbia įvertinimų (pažymių) kainą. Kartais dėstytojas, grasindamas studentui skola, “prašo” jį pirkti jo parašytas knygas (aišku, motyvuodamas tuo, kad jose – reikalingiausia informacija) ir pan.*

- *TVM buvo daug įvykių kai įžymių žmonių vaikams buvo nurašytos skolos. Pas mus dirba daug dėstytojų iš TVM, jie yra pasibaisėję kaip TVM klesti kyšininkavimas. Nemažai dėstytojų dėl tos priežasties paliko darbą TVM.*

- *Dažniausiai iniciatyvą rodo dėstytojai, nors būna ir iš kitos pusės. Vieni kitus suranda, studentai jau iš anksto žino su kuo galima bendrauti tokiu stiliumi. Ateina ir tariasi su dėstytojais, schema yra standartinė. Nešami pinigai ir dovanos.*

2. Korupcinius veiksmus organizuoja studentai.

- *Inicatyva yra interesantų. Yra visokių būdų – palikti dovana ir pan. Nežinau kaip atsakyti į šitą klausimą. Iš dėstytojų pusės iniciatyva eina retai.*

- *Dažniausiai tai vyksta studentų iniciatyva. Būdų randa pačių įvairiausių. Kartais padėkoja po egzamino, kartais prieš. Paprašo raktelių nuo mašinos ir įdeda ten dovaną, palieka maišelį su dovana prie stalo, kabinete ir pabėga. Studentai moka apeiti aštrius kampus. Neformaliai yra netgi žinomos taksos už egzamino išlaikymą – 350 – 400 Lt., ir žinomi žmonės, kurie tai praktikuoja. Labai greitai eina kalbos kas ima kyšius, kas ne. Dieniniai studentai apie tai paprastai tyli, o jei toks incidentas atsitiko neakivaizdininku tarpe tai apie tai žinos visas universitetas.*

- Rodo iniciatyvą studentai ar jų pažįstami, tėvai. Skambina prašo padėti. Būna iki tokio laipsnio, kad studentai susimeta pinigais ir padeda vokelį ant stalo dėstytojui.
- Iniciatyvą dažniausiai rodo studentai, kurie turi tam tikrus stereotipus, grupė patirtį. Vienaip ar kitaip jie nori manipuluoti dėstytojais apeidami mokymosi procesą.
- Iniciatyvą rodo studentai, studentų tėvai ar jų pažįstami. Iš pradžių skambina, prašo susitikimo, o paskui patys tiesiogiai atneša pinigus.
- Dažniausiai iniciatoriai būna studentai, atneša prieš egzaminą dovaną, butelį ir pan. Neakivaizdininkai daugiau dirbantys, neturi laiko mokytis, todėl bando apeiti bendras taisykles. Taip pat tie, kurie tingi irgi bando nupirkti įskaitą ar pažymį.

Studentų atsakymų tipai

1. Korupcijos organizatoriai pirmiausia yra dėstytojai arba AM administracijos darbuotojai. Jie tiesioginiais ar netiesioginiais būdais išreikalauja iš interesantų įvairaus pobūdžio apdovanojimų, atsilyginimo. Šios grupės respondentai tai pat mano, kad korupcijos apraiškas provokuoja AM sukurta neskaidri papildomo priėmimo sistema bei netobulos skolų perlaikymo taisyklės.

- Daugiausia iniciatyva eina iš dėstytojų pusės. Ateina ir sako tai mano protežė ir jam reikia suteikti pirmenybę ar šiaip kažkokių privilegijų (bendrabučių, lengvesnių įstojimo sąlygų, geresnių pažymių, studentų pažymėjimų be eilės ir pan.) labai retas studentas, kuris turi naglumo kažką nunešti, padovanoti.

- Vienas iš populiariausių korupcijos reiškinių aukštosiose mokyklose – kai studentai “susimeta dovanai” prieš egzaminą arba neša pinigus vokelyje. Dėstytojai tai toleruoja,- studentai tuo naudojasi. Faktiškai šiandien visuose mokslo institucijose dėstytojams prieš egzaminus atvirai nešamos dovanos, vaišės, kai kurie dėstytojai neslepia kad studentai privalo nusipirkti jų parašytą knygą(as), argumentuodami tai, kad be jų literatūros studentams bus sunku išlaikyti egzaminą arba egzaminas apskritai nebus išlaikytas.

- Studijuodama jau antrame universitete aš pripratau prie būtinumo beveik prieš kiekvieną egzaminą eiliniam dėstytojui(jai) “susimesti” bent mažai dovanai. Vilniaus universitete pasikeitus skolų perlaikymo taisyklėms, mano manymu korupcija patrigubėjo. Ne vieną kartą teko girdėti dėstytojų komentarus, kad jeigu visus mokančius už studijas studentus vertinti tik teigiamai,- universitetas bankrutuos.

- Taip pat dažnai galima išgirsti, kad stojamosiose sąrašuose jau “įtraukti” tam tikri studentai – dėstytojų ir jų pažįstamų vaikai, žmonės kurie sumokėjo kyšius ir net nelaukę stojamųjų egzaminų, arba laikant egzaminus nesurinko pakankamai balų, bet įstojo, – visa tai yra korupcijos reiškiniai. Š.m. vasario pabaigoje garsiai nuskambėjus skandalui apie vieno VU dėstytojo “netoleruotinus” veiksmus, padaugėjo šviesos ties tokio reiškinio, kaip – seksualinė korupcija Lietuvos aukštosiose mokyklose.

- Vienas dėstytojas juokais pasakė – visi gali išmokyti penketui, o dėl viso kito galima susitarti. Suprask tai kaip nori. Padovanojome nuo visos grupės brendžio butelį. O jei tai daroma asmeniškai, tai apie tai nekalbama.

- Yra dėstytojų kurie ima kyšius ir apie tai žino visi. Prie tokio nesunku prieiti ir susitarti. Iniciatyvą rodo studentai. Man teko duoti kyšį, bet žmogus buvo iš pažįstamų rato.

- Dovanojami visokie brendžio buteliai, visokios dovanos, netgi dešros. Perkami universiteto baigimo diplomai. Yra neskaidri papildomo priėmimo sistema. Praplečia papildomų vietų skaičių iki neriboto. Buvo toks laikas kai egzistavo tokia tvarka, kad po vienos skolos studentai turėjo mokėti 2000 lt. tai kai kurie dėstytojai specialiai parašydavo skolų – apie 30 studentų gavo skolas.

- Surenkami pinigai dėstytojams, per kursą surenka virš 1000 litų (kad išlaikyti egzaminą). Kai kurie dėstytojai aiškiai pasako – „neduosi kyšio, nepriklausomai moki ar ne, neišlaikysi egzamino“. Pažymiai rašomi iš lempos. Dėstytojams tai yra pagrindinis pragyvenimo šaltinis. Kauno medicinos universitete dėstytojai tyčiojasi iš studentų, neleidžia normaliai išlaikyti egzamino. Patikai – išlaikėi, nepatikai- neišlaikėi, per paskaitą pasišokai – turėsi problemų. KTI studentai stengiasi papulti pas dėstytojus, kurie ima kyšius. Egzistuoja egzaminų, diplominių darbų įkainiai.

- Administracijos darbuotojai pasako iš karto prieš stojamuosius, kiek reikia mokėti, pasako kiek kam iš tos sumos skirta. Aš pirmais metais neįstojau, nes nesumokėjau kyšio, pavyko įstoti iš antro karto, tada jau teko mokėti. Praradau metus, bet kitos išeities nebuvo. Mano draugė taip pat neįstojė, nes kai pareikalavo kyšio ji pareiškė neduosianti. Nuostabu tai, kad jos draugai ir kolegos, papasakojus jiems šią istoriją, apjuokė ją ir laikė balta varna. Žinau, kad daug kas iš mano kolegų duoda kyšius šitoje įstaigoje, bet niekas apie tai nenori kalbėti.

- Vieni dėstytojai primygtinai reikalauja iš jų pirkti jų pačių išleistas knygas, kiti, įžūlesni, per kitus asmenis (grupės seniūną, pažįstamus ir pan.) tiesiogiai reikalauja pinigų už egzaminą. Kai kurie seniūnai ar kiti patikimi asmenys net sudaro sąrašą su sudėtais pliusiukais tiems kas atsiskaitė, na o dėstytojas, be didesniu skrupulų juo naudojasi egzamino metu.

- Inicijatyva rodo akademijos administracija. Tiesiai šviesiai pasako ko reikia, diktuoja savo sąlygas. Būna kad darant finansinę ataskaitą akademijoje trūksta didžiulių pinigų.

2. Inicijatoriai ir studentai ir dėstytojai. Respondentai, kurie mano, kad dažniausiai dovanų ar piniginių apdovanojimų inicijatoriai būna studentai. Tačiau jie neatmeta galimybės, kad dėstytojai toleruoja tokius reiškinį bei naudojami suteiktomis galimybėmis.

- Dažniausiai inicijatoriais būna studentai. Pavyzdžiui prieš egzaminą grupės atstovas įteikia (padeda ant stalo su gėlėmis) kažkokią dovanėlę. Kaip tai daro pavieniai asmenys aš nežinau, nes apie tai paprastai nekalbama. Dėstytojai kartais bando prastumti savo pažįstamus ar giminaičius (lengviau įstoja, užtikrina lengvatas ir pan.).

- Negaliu pasakyti tiksliai, bet galvoju, kad inicijatoriai yra interesantai, kurie siekia gauti paslaugą. Dėstytojai iš savo pusės suteikia tokią galimybę.

- Aš turiu savo verslą, kuriam reikia skirti daug laiko, todėl ne visada išeina lankyti paskaitas. Kad dėstytojai nežiūrėtų į tai itin griežtai, kad kartais sumažintų savo reikalavimus, dariau porą kartų tam tikras paslaugas - suteikdavau savo prekes (prekiauja mėsos gaminiiais) už mažesnę kainą, įteikdavau dovanų. Vėl gi, pakartojau, mano nuomone, tai nėra korupcijos apraiškos, tai santykiai tarp žmonių.

- Inicijatyvą rodo studentai. Man teko duoti kyšį, bet žmogus buvo iš pažįstamų rato.

- Dovanojami visokie brendžio buteliai, visokios dovanos, perkami universiteto baigimo diplomai.

- Ir tie, ir tie rodo inicijatyvą. Studentai gražiai paklausia, kiek tai galėtų kainuoti, o dėstytojas juoko forma gali pasakyti, kad brangiai kainuoja. Studentas pradeda kalbėti dėl savo įvertinimo-„gal galima kitaip susitarti?“, dėstytojas atsako – „nu ką čia su tavim padarysi...“ . Dažniausiai studentas ir dėstytojas susitaria dėl kainos, o tada jau neša grynais, ar perveda į sąskaitą. Dažniausiai korupcijos apraiškos yra universitetuose. Labai paplitę kursinių darbų pardavimas. Dėstytojai parduoda mūsų parašytus kursinius darbus, verslo planus universiteto studentams. Pats asmeniškai susidūriau su savo parašytu ir vėliau parduotu darbu.

- Pačiam neteko susidurti. Vienas mano draugas siūlė dėstytojui savo firmos paslaugas. Dėstytojas sutiko, buvo atlikti tam tikri darbai. Inicijatyvą rodo ir dėstytojai ir studentai, nes tai abipusiškai naudinga. Žinau, kad kartais nešami pinigai. Taksas sužino iš kolegų turinčių patirties.

- Iniciatyvą rodo ir dėstytojai ir studentai, nes tai patogiu abiem pusėm. Egzamino neišlaikė daugiau nei pusė studentų, tada dėstytojas siūlo savo mokamas konsultacijas. Jis tiesiai duoda suprasti, kad kas lankysis konsultacijose, tas egzaminą išsilaikys žymiai lengviau. Konsultacijos metu iš tikrųjų jokių konsultacijų nevyksta, taip pora žodžių pasako. Tiesiogiai nešamas vokelis su pinigais. Kyšius ima arba dovanom arba pinigais. Dėstytojai kartais tiesiogiai pasako, kad reikia sumokėti. Lengviau tam kas turi pažįstamų ryšių, tas gauna visokias lengvatas. Taip pat dėstytojai siekia pasinaudoti ryšiais.

Pastaba. Dalis respondentų nenori kalbėti apie tai, kaip korupcijos apraiškos vyksta praktiškai. Pastebėti skirtumai tarp dėstytojų ir studentų atsakymų. Pastarieji dažniau linkę pripažinti savo dalyvavimą korupcijos apraiškose. Beveik visi apklausti dėstytojai nurodo, kad dovanų iniciatoriai yra studentai. Dėstytojų tarpe dažniau nuskambėjo atsakymas – *Nieko negaliu jums pasakyti, nieko negauname...* Pastebėti prieštaravimai tarp tų pačių respondentų atsakymų. Neretai respondentai nurodantys, kad nėra susidūrę su korupcija, arba neturi informacijos apie tai kaip tai vyksta praktiškai, kituose savo atsakymuose pateikia apie tai nemažai tikslių pavyzdžių. Privačių švietimo įstaigų darbuotojai pateikė pavyzdžių, kaip jiems pasiseka išvengti studentų tėvų spaudimo arba dėstytojų nesąžiningumo.

- *Buvo atvejų kai studentai po egzamino dovanuoja dėstytojams gėles. Aš sureagavau labai griežtai, buvo pokalbis šia tema. Pasakiau kad mūsų mokykloje tai nepriimtina. Mokyklos vidinė kultūra yra atvira ir demokratiška, tai neleidžia atsirasti tokiems dalykams.*

- *Paslėptas reiškinys – išymių žmonių vaikai bando gauti dėstytojų nuolankumą. Skambina jų tėvai, prašo ar daro spaudimą, bando įtakoti dėstytojo sprendimą. Pas mus mokėsi kultūros viceministro sūnūs. Jis už nepažangumą nebuvo prileistas ginti diplominio darbo. Mes tikėjomės spaudimo, bet spaudimo nebuvo, nes tai buvo argumentuotas sprendimas. Vienos merginos, kuri nepateko pas mus pagal konkursą, tėvas yra kontrolės vedėjas. Jis skambino darė spaudimą, bet mes savo sprendimo nepakeitėm.*

- *Buvo įvykis kai studentui buvo sumažintas įvertinimas 3 balais. Aš paėmiau jo darbą ir paprašiau pervertinti 3 kitus dėstytojus. Visi jie parašė 10 balų už tą darbą. Tada aš atleidau dėstytoją, kuris neobjektyviai įvertino studentą. Tai buvo padaryta viešai, kaip pavyzdys, kad taip daryti negalima. Administracija visada turi priemonių kaip paveikti situaciją, užkirsti kelia korupcijai, tik ne visi to siekia.*

KLAUSIMAS - JEIGU MATOTE KORUPCIJOS APRAIŠKŲ JŪSŲ AUKŠTOJOJE MOKYKLOJE, KOKIOS, JŪSŲ MANYMU, PAGRINDINĖS ŠIO REIŠKINIO PRIEŽASTYS?

Dėstytojų atsakymų tipai

1. Priežastis - finansiniai AM ir jų darbuotojų sunkumai.

- *Visą laiką yra stimulus. kažkas išbandė, kad sistema sėkmingai veikia, tai reikia ją panaudoti. Yra duona, kodėl jos nepaimti. Korupcija negali neegzistuoti be paprasto žmogiškojo noro pasipelninti.*

- *Nedideli atlyginimai. Kartais tiesiog noras padėti žmonėms, be kažkokių savanaudiškų tikslų. Tai neretai lengviau išsprendžia problemas.*

- *Daug reikšmės turi per mažas atlyginimas.*

2. AM darbuotojų asmeninės savybės: sąmoningumo, sąžiningumo stoka. Taip teigiama, kad AM darbuotojai menkai vertina savo darbo vietą bei neturi motyvacijos korupcijos apraiškoms užkirsti.

- *Pagrindinė priežastis – nepakankamas dėstytojų sąmoningumas, atsakomybės jausmo stoka.*

- *Dėstytojai nėra motyvuoti vertinti savo darbo vietą. Mūsų mokslo sritis leidžia per projektus užsidirbti gerų pinigų, galima pasakyti tai yra aukso kasykla.*

- *Dėstytojams reikia pakeisti savo požiūrį, tapti daugiau toliaregiškiems, nesinaudoti lengva įtartina duona, o imtis iniciatyvos, naudotis savo nemenkomis galimybėmis teisėtu būdu.*

3. Korupcija egzistuoja dėl pernelyg didelio studentų skaičiaus, didelių konkursų. Respondentai teigia, kad egzistuoja iškreiptas požiūris į aukštąjį mokslą bei per didelis diplomo sureikšminimas, kuris skatina studentus imtis neteisėtų priemonių.

- *Dažniausiai korupcija klesti ten kur yra prioritetinės studijų kryptys, vadyba, ekonomika. Studentai galvoja, kad jei jie čia išsilaikys, tai jiems atsivers gėlėtas kelias. Todėl ieško įvairių būdų. Iškreiptas požiūris į aukštąjį mokslą. Bet kuria kaina gauti diplomą. Viena pusė provokuoja kitą, o kita pusė pasinaudoja. Dėstytojai tikrai gauna pakankamai geras algas, todėl tai greičiau yra vertybiniai dalykai.*

- *Per daug yra studentų, priima visus kas gali mokėti už mokslus. Atsiranda požiūris, kad viską galima nupirkti. Reikia, kad ateitų tie, kurie iš tikrųjų sudominti mokslu.*

- *Gal dėl to, kad studentai bijo, kad neišlaikys egzamino, o gal dėl to kad nori paveikti dėstytojus. O iš dėstytojų pusės net nežinau priežasčių.*

4. Korupcija visuomeninė tradicija.

- *Tai ateina iš visuomenės, yra tokia nuomonė – jei nori kažko pasiekti – turi mokėti. Taip pat tokia patirtis ateina iš universitetų.*

- *Įpročiai atėję iš sovietmečio, kad reikia kažkam atsilyginti. Tas ypatingai pastebima pas vyresnius žmones, jų požiūris dar toks. Kitas dalykas korupciją AM skatina bendras korupcijos lygis. Jei duodi gydytojui tai galima duoti ir dėstytojui. Jei valdžios ir AM savivaldos santykiai nėra harmonizuoti tai irgi skatina korupciją, naikina barjerus korupcijai atsirasti. Taip pat svarbus vadovų požiūris į tai, jų kultūra. Vadovų elgesys skatina kitų elgesį.*

Studentų atsakymų tipai

1. AM korupcijos priežastis - dėstytojų pasipelnymo siekis mažų atlyginimų sąlygomis. Taip pat jie sieja su korupcija amžiną žmogaus norą pasipelninti bei teigia, kad korupciniai santykiai yra abipusiškai naudingi, tai yra veiksmingas būdas išspręsti susiklosčiusias problemas.

- *Dėstytojų maži atlyginimai, dėstytojai neskatinami vertinti savo darbo vietas. Studentų nuomone viską šiame pasaulyje galima nupirkti, taip pat ir įvertinimą už mokslus.*

- *Žmogaus noras gauti kažką lengvesniu būdu.*

- *Tai yra geras ir veiksmingas probleminių situacijų sprendimo būdas. Dažniausiai toks būdas yra visiems priimtinas, tai kodėl reikia jo atsisakyti?*

- *Galbūt dėstytojų maži atlyginimai priverčia ieškoti papildomų pragyvenimo šaltinių.*

- *Noras pasipelninti, kodėl prie algos nepridėti dar 1000 lt.*

2. AM sukurtos netobulos, neskaidrios darbo bei studijų taisyklės, o taip pat korupcijos apraiškų prevencijos stoka.

- Mažai dėstytojų specialistų. Išeina kad niekas negali jo pakeisti (1 dėstytojas dėsto ir vertina 3000 studentų), niekas negali patikrinti jo vertinimo objektyvumo. Nėra jokios alternatyvos.

- Nėra griežtos kontrolės. Korumpuota akademijos valdžia. Viskas daroma taip, kad administracija kontroliuotų visas sferas, kad visi sprendimai priklausytų tik nuo jos.

- Daug norinčių studijuoti, o vietų yra labai mažai, todėl studentai priversti ieškoti aplinkinių kelių, jie nori visais būdais patekti į AM. Dėstytojai tuo naudojasi ir už tai nėra baudžiami. Kas gi gali bausti jei administracija pati tuo užsiima.

- Daug studentų, kurie nespėja ar nesugeba mokytis, todėl ieško būdų kaip lengviau pabaigti aukštuosius mokslus. Jeigu studentas turi pinigų ir gali sau leisti mokėti, kodėl gi nepasinaudoti, nesumokėti, kad jam viską įskaitytų.

- Rektoratas, dekanatas, net ir žinodami apie plačiai mokykloje paplitusią korupciją, rimtai jos nesprenžia.

KLAUSIMAS -KAIP MANOTE AR KORUPCIJA JŪSŲ MOKYKLOJE ŠIUO METU YRA DIDELĖ PROBLEMA? JEIGU MANOTE, KAD TAI PROBLEMA, KOKIĄ ŽALĄ JI DARO?

Dėstytojų atsakymų tipai

1. Korupcija nėra aktuali problema jų AM. Tačiau, nepriklausomai nuo to, kad respondentai nurodo, jog korupcijos apraiškos nebūdingos jų AM, dauguma jų kalba apie korupcijos padarytą žalą. Dažniausiai minimos žalos formos – aukštosios mokyklos neigiamo įvaizdžio formavimas (šita forma ypač aktuali privačioms švietimo įstaigoms), iškreipto požiūrio į aukštuosius mokslus formavimas, neatitinkančių reikiamos kvalifikacijos specialistų paruošimas.

- Korupcija yra visur. VPU manau tai nėra didelė problema, palyginus su kitom AM.

- Mūsų mokykloje tai nėra didelė problema, nes mes esame teisininkai ir žinome kas tai yra, ir kas už tai būna. Be to pas mus egzistuoja griežta tvarka, jei tik kažkur eina kalbos, gandai, kad kažkas tuo užsiėminėja, tai jau yra pagrindas iškviesti žmogų ant kilimėlio ir reikalauti iš jo pasiaiškinimo. Už bet kokį gandą gali išmesti iš darbo.

- Studentai už korupciją negerbia dėstytojų, negerbia pačio universiteto. Galvoja, kad mokytis reikia, bet paprasčiau nupirkti pažymį. Paskui atsiranda daug nepatenkintų - "kodėl mane išmėtė iš universiteto, aš juk moku už studijas". Jie ne visi ir ne visada supranta, kad reikia ne tik mokėti už studijas, bet ir mokytis.

- Jei kalbėti apie socialinių mokslų fakultetą, tai manau, kad visai nėra problema. Studentai per studentų sąjungas informuojami, kad jokių gėlių, jokių dovanų. Tokie klausimai svarstomi dekanate. Kaip yra kituose fakuose sunku pasakyti. Korupcija nuvertina pačio aukštojo mokslo sistemą. Jei sklinda gandas, kad per korupciją neįvaldant tam tikro kurso žinių lygio galima pabaigti aukštąjį mokslą, tai jis atitinkamai vertinamas.

- Mūsų kolegijoje tai nėra didelė problema, aišku ji egzistuoja, bet liūdnų išvadų daryti nereikia.

- Tikrai nematau čia jokios problemos.

- Nematau didelės problemos, bet neatmetu, kad ji egzistuoja. Žala – trukdo skaidrumui, neaiškūs prioritetai. Sureikšminama asmeninė situacija labiau už meninę ar mokslinę. Kai kurie ypatingai gabūs žmonės dėl korupcijos praranda galimybę studijuoti.

- Nėra problema. Mes apie tai diskutuojame su studentais, klausiamo ar nėra požymių korupcijai atsirasti. Pvz., apie nusirašinėjimą, yra sukurtos griežtos, aiškios taisyklės, todėl niekas neturi pretenzijų.

- *Privačios mokyklos saugo savo vardą. Jei pasklis kalbos, kad imami kyšiai tai gali sumažinti paklausą. Tai yra stiprus motyvas neleisti tokiems dalykams atsirasti.*
- *Mūsų tikslas yra išleisti gerus specialistus, todėl pas mus reikia mokytis. Susirenka studentai, absolventai, darbdaviai, daromos focus grupės, aptariame ką reikia tobulinti, to pagrindu mes šaliname klaidas. Mes matuojame kaip vartotojai patenkinti mūsų kolegijos paslaugomis.*
- *Korupcijos reiškinys naikina visos švietimo sistemos naudą. Didina nepasitikėjimą švietimo įstaigomis. Į tai reaguoja darbdaviai, jie žino, kad kai kuriuose AM galima nusipirkti pažymį, tai atitinkamai atspindi studentų pasiruošimo lygis. Mes visą laiką darbdaviams galime pateikti informaciją apie studentų pasiekimus. Jei įmonės moka už mokslus, tai jas domina programa, nes darbdaviai suinteresuoti kad darbuotojai gautų ne diplomą, o žinias.*

2. Korupcija – didelė problema jų AM (tik 3 apklaustieji)

- *Tai yra opi mokyklos problema. Nekvalifikuotų specialistų parengimas jau savaime gali turėti neigiamų padarinių. Aukštosios mokyklos neigiamo įvaizdžio formavimas.*
- *Nemaža problema. Nevienodai pasiskirstė per fakultetus. Mūsų fakultete (socialinių mokslų) mažiau korupcijos, apie kitus nuolat girdime kalbas.*
- *Kartais apima jausmas, kad beprasmiška dirbti, nes studentai per dovanas pas nemažą dalį dėstytojų nesunkiai susirenka įvertinimus. Tai smukdo bet kokią AM autoritetą.*

Pastaba. Dalis respondentų nevertina korupcijos problematiškumo savo AM kaip atskirame subjekte, bet palygina su kitais fakultetais, kitom AM arba su bendrai egzistuojančiu korupcijos lygiu. Tai savotiška problemos racionalizacija.

- *Palyginus su bendrai egzistuojančiu korupcijos lygiu, galima sakyti, kad mūsų AM korupcijos problemos nėra.*
- *Palyginus su universitetais mūsų kolegijoje tai ne problema.*
- *Kiek žinau kas darosi kituose universitetuose, tai pas mus dar ramu.*
- *Pas mus fakultete tai dar ne tokia didelė problema, kaip kitose fakultetuose. Socialinių mokslų fakas seniai garsėja korupcija. Ypač ten kur paklausios specialybės. Kituose universitetuose šį problema dar didesnė. KTU tiesiai sako, kad turi mokėti, pas mus dar galima pasakyti tai daroma nepiktybiškai.*

Dalis respondentų ankstesniuose savo atsakymuose teigė, kad yra susidūrę su korupcija, nurodant korupcijos jų aukštosiose mokyklose pavyzdžių, atsakinėdami į šį klausimą manė, kad jų švietimo įstaigai korupcijos problema nėra aktuali. Apklaustų studentų tarpe daugiau nei dėstytojų, išvelgiančių korupcijos aktualumą jų AM atžvilgiu.

Studentų atsakymų tipai

1. Korupcija nėra aktuali problema jų AM. Respondentų nuomone, korupcijos jų AM lygis yra nepakankamai aukštas, kad išvelgti rimtą problemą. Nuskambėjo nuomonė, kad korupcija tai nėra problema, nes tai yra patogu abiem pusėms.

- *Nemanau kad didelė problema, yra rimtesnių. Tiesiog gadina kolegijos įvaizdį.*
- *Tai nėra didelė problema. Nereikia iš mūsų išpūsti dramblį.*
- *Tai nėra baisiai didelė problema. Kenčia tas, kuris turi daugiau žinių ir neobjektyviai įvertinamas. Be to, tai trukdo mūsų atstovybei dirbti. Kenčia AM įvaizdis.*
- *Mūsų kolegijoje tai tikrai nėra didelė problema, negirdėjau, kad tai yra plačiai praktikuojama. Galbūt didesnė problema tai, kad per pažintis duodamos nuolaidos, privilegijos. Žala daroma tokia, kad studentai negerbia tokių dėstytojų, menkai vertina.*

- Ne, tai nėra labai didelė problema, tačiau žąla yra: jei pvz. studentas gauna teigiamą įvertinimą dėl to, kad turi „priėjima prie dėstytojo“, nors jis nėra jo vertas, universitetas praranda pinigus, kuriuos gautu jei šis studentas sumokėtu už skolos perlaikymą. O tokių studentų yra nemažai.

- Manau, yra daroma nuolaidų įstojant į universitetą, nes „padedant“ įstoti asmenims, turintiems „ryšių“, nukenčia universitetas ir finansine, ir moksline prasme, o pasipelnu įstoti padėję universiteto darbuotojai.

- Nėra tokios problemos apskritai. Korupcija klesti valstybiniame sektoriuje, kur nėra kontrolės. Privati kolegija turi išlaikyti savo vardą, todėl tokie dalykai griežtai draudžiami. Kitaip sumažės norinčiųjų studijuoti čia.

- Nemanau, kad tai problema. Toks reiškinys egzistuoja, bet jis labai patogus. Aš tai už tokius dalykus, nes taip patogus susitarti už pinigus. VU tokia konkurencija tarp studentų, kad jei kažkas sužino apie tokius dalykus tai iš karto rėkia apie tai ant viso universiteto, o pas mus viskas labai draugiškai. Didelė problema administraciniame lygyje, nes ten viskas vyksta per pažįstamus, studentai pabaigia AM visiškai neturėdami žinių.

2. Korupcija yra opi problema jų AM.

- Aš manau kad korupcijos problema visuose Lietuvos aukštosiose mokyklose yra labai aktuali. Universitete kuriame aš šiuo metu studijuuju – tai yra labai didelė problema.

- Tai yra didžiulė problema.

- Taip didelė problema. Dėl korumpuotų žmonių neįstoja tikrai gabūs menininkai, iš jų atimama galimybė pasinaudoti studijomis AM.

Pastaba. Privačių švietimo įstaigų studentai, savo atsakymuose paaiškina korupcijos apraiškų jų mokyklose nebuvimą.

- Nemanau, kad tai yra didelė problema, nes studentai moka didelius pinigus už studijas, todėl nesiekia papildomų išlaidų. Nepriklausomai nuo to, kad studijos yra mokamos yra nemažai atvejų kai studentai išbraukiami iš sąrašų. Tai liudija, kad žiūrima ne tik į mokamus pinigus, o ir į studentų pažangą, jie įvertinami objektyviai.

- Korupcijos apraiškų čia tikrai nėra, nes dėstytojai gauna 6 kartus didesnės algas nei įprastai arba tai yra tiesiog savirealizacijos momentas, tada jiems tuo labiau to nereikia, nes jie turi labai gerai apmokamus darbus. Taip pat pas mus daromi tyrimai – jei studentai nepatenkinti dėstytoju, dėstytojas atleidžiamas iš darbo.

KLAUSIMAS - JEIGU MATOTE JŪSŲ AUKŠTOJOJE MOKYKLOJE KORUPCIJOS APRAIŠKŲ, KAIP SIŪLOTE JAS NAIKINTI?

Dėstytojų atsakymų tipai

1. Griežta sankcijų sistema ir kontrolė. Respondentai, kurie mano, kad korupcijos apraiškoms užkirsti veiksmingos būtų, tokios priemonės: sukurti griežtą sankcijų sistemą, pagriežtinti kontrolę, kalbėti apie korupcijos reiškinius viešai, taikyti griežtas priemones korumpuotų asmenų atžvilgiu bei sudaryti mechanizmus korupcijos prevencijai.

- Argumentuotai iškelti tokius reiškinius į viešumą, kad pats studentas nematytų tame naudos. Reikia kalbėti konkrečiai apie įvykius ir asmenis kurie tai daro.

- Praktiškai sunku tai padaryti. Reikia naikinti ryšius su giminaičiais. Turėtų būti nuobaudos dėstytojams, kažkas turėtų stebėti egzaminu ir įskaitų procesą.

- Reikėtų paaiškinti studentams, kad tokie dalykai nėra toleruojami, jei apie tai yra kažkokie signalai reikia kalbėti su dėstytojais arba net atsisakyti jų paslaugų.

- Turi būti aiškios taisyklės – jokių dovanų, bet koks veiksmas gali būti traktuojamas kaip korupcija.

- Bausti su korupcija susijusius dėstytojus, kelti į viešumą tokius reiškinius. Bet tai gali netgi pakenkti ir dėstytojams, pvz. griežtai įvertino studentą, studentas palieka dėstytojui gėlę, o po to pasako kad tas yra korumpuotas. Ir tada įrodinėk, kad tu ne drambllys. Aš ne kartą dariau pastabas dėstytojams dėl įtartinų veiksmų, bet turi dar reaguoti administracija į gandus, į pastabas.

- Apie tai kalbėti ir galvoti. Nes kai apie tai galvojama ir kalbama tada atsiranda sprendimas, pati problema tampa aiškesnė.

- Studentai per studentų sąjungas turėtų apie tai kalbėti viešai

- Mūsų tikslas padaryti taip, kad neatsirastų motyvų korupcijai. Egzaminai tik raštu, kad studentas galėtų įvertinti, palyginti savo ir kitus darbus. Studentai čia nekovoja dėl stipendijų, visi moka už mokslus vienodai. Sudarytos sąlygos vieną kartą perlaikyti egzaminą, todėl nėra motyvų bandyti paveikti dėstytoją. Jei studentas sirgo ir turi pateisinamus dokumentus, sesija jam bus atkelta. Tai yra sudarytos visos sąlygos mokytis, be jokio spaudimo.

- Korupcija išnaikinti nepaprasta, reikia surasti motyvus, kad korupcija negalėtų atsirasti. Studijų procesą turėtų kontroliuoti patys studentai. Demokratiškoje aplinkoje studentai gali ateiti pas mane ir tiesiai pasakyti kaip kas vyksta.

- Pas mus studentai skatinami dirbti, reikia, kad studentai prisitaikytų prie darbo rinkos. Tam sudaromos sąlygos, kad tai netrukdytų dirbti, netrukdomė jiems siekti savo tikslų, nes kai yra barjerai, tai skatina ieškoti kitokių būdų gauti įvertinimą ar diplomą.

2. Veiksmingiausia priemonė yra dėstytojų darbo motyvacijos skatinimas bei socialinių korupcijos priežasčių svarstymas.

- Turi būti svarstomos socialinės priežastys. Jeigu dėstytojui bus suteikiamos geros darbo sąlygos, socialinės garantijos, geras darbo užmokestis, negesinamas entuziazmas, sudaromos alternatyvos tai dings noras imti kyšius. Reikia sudaryti tokias sąlygas, kad žmogus vertintų savo darbo vietą ir bijotų ją prarasti.

3. AM korupcijos nėra, todėl nėra ką naikinti.

- Čia nėra ką naikinti.

- Viskas yra gerai, nieko naikinti nereikia.

- Nematau korupcijos apraiškų, todėl nėra ką naikinti. O apskritai reikia ugdyti žmonių dvasiškumą, peržiūrėti savo vertybinę sistemą, nes tai yra visko pagrindas.

Studentų atsakymų tipai

1. Griežta sankcijų sistema, kontrolė, viešumas

- Galbūt verta padaryti griežtesnę kontrolę, sankcijų sistemą. Man atrodo, kad aukštosios mokyklos informaciją apie smulkias korupcijos apraiškas linkusios palikti savo sienų ribose. Gal būtų vertingiau informaciją apie tokius reiškinius kelti į viešumą.

- Kova su korupcija būtų efektyvi, jeigu jai skirtų daugiau dėmesio, jėgų ir finansų. Efektyviausia būtų griežtai bausti ir duodančius, ir imančius kyšius. Deja, šiandien abi pusės griežtos bausmės ir atsakomybės už tai neneša. Dar vienas iš sprendimų - garsus žiniasklaidoje nušvietimas apie įvykius susijusius su korupcija aukštosiose mokyklose.

- Naudinga būtų sukurti dėstytojų moralės kodeksus; jų (dėstytojų) atsakomybės didinimas; egzaminų sistemos pasikeitimai; finansinės paramos spec.tarnyboms dirbančiom ties korupcijos problemų didinimas ir kiti veiksmai.

- Galbūt įsteigti „slaptą, anoniminių „paštą“ kur studentai galėtų kreiptis sužinoję, ar patys patyrė dėstytojų „spaudimą“ dėl teigiamo įvertinimo už tam tikra atlygį.
- Pas mus yra aiškios, griežtos taisyklės – išmeta net iš 4 kurso, pvz. už nusirašymą arba nelankomumą. Todėl tokių, kurių požiūris yra praslysti už pinigus mažėja. Mūsų AM suinteresuota leisti labai gerus specialistus, nes reikia palaikyti vardą. Todėl diplomą gauti už pinigus išeis sunkiai. AM klientai suinteresuoti gauti ne tik diplomą, pagrindinis siekis tai žinios.
- Reikia sukurti balų kaupimo sistemą. Semestro metu gali sukaupti iki 5 balų (koliokviumai, seminarai), tada egzaminų metu nebus tokios įtampos ir baimės, bus lengviau susirinkti reikiamą balą.
- Reikia keisti akademijos valdžią. Reikia padaryti taip, kad rektoratas negalėtų keisti senato sprendimų. Senatas buvo sukurtas tam, kad kontroliuoti administracijos veiklą, bet yra viskas atvirkščiai. Visi senato sprendimai yra peržiūrimi arba stabdomi.

2. Veiksningiausia korupcijos naikinimo priemonė yra dėstytojų darbo motyvacijos skatinimas.

- Turi būti sudaryta rimtesnė dėstytojų darbo vertinimo motyvacija. Kai dėstytojai nustos suteikinti tokias galimybes, tai ir studentams nekils noras apeiti bendrai priimtas taisykles.
- Manychiau pirmiausiai reikėtų labiau skatinti jaunas žmones užsiimti akademinė veikla. Antra mokėti didesnius atlyginimus jau esantiems dėstytojams. Trečia įvesti šiuolaikišką skatinimo sistemą.

3. Neapsisprendę, neturintys nuomonės. Respondentai, kurie negalėjo atsakyti į šį klausimą, jie teigia, kad korupcijos sumažinti neįmanoma, arba nežino kaip tai padaryti. Nuskambėjo nuomonių, kad korupcijos naikinti nereikėtų, nes tai yra naudingas reiškinys.

- Tačiau kovoti su šiuo reiškiniu gana sunku, nes šuo atveju nei vienai pusei „neapsimoka“ to naikinti, nes bet koku atveju nukenčia tik universitetas, o tiek studentas, tiek dėstytojas gauna naudą.
- Neįmanoma sunaikinti. Jei aš turiu pinigų, kodėl man tuo nepasinaudoti. Vieną pagaus, kito – ne, tada visai negalėsi prieiti. Toks reiškinys visada buvo ir bus.
- Neįsivaizduoju. Turi pasikeisti žmonių sąmoningumas, nes korupcijos nesukontroliuos.
- Kol nepasikeis dėstytojų požiūris, nieko su korupcija nepadarysi. Daug tyrimų pridaryta, bet naudos jokios. Korupcija yra naudinga ir vienai, ir kitai pusei, todėl niekas nesiskundžia.
- Apie tai visi kalba ir visi žino, ir niekas nesikeičia. Man atrodo, kad tai nepanaikinamas reiškinys. Pirmiausia reikia keisti visuomenės požiūrį į korupciją.
- Naikinti nesiūlau, nes tai naudinga abiem pusėms.

TYRIMO IŠVADOS

1. Anketinės apklausos duomenimis korupcijos fenomenas kaip ir buvo tikėtasi yra vienas latentiškesnių reiškinių AM, kurių atvirai vertinti dėstytojams yra pakankamai „nepatogu“. Apie tai byloja faktai, kad didesnė dalis respondentų girdėjo / buvo susidūrę su korupcija savo AM, tačiau informacija apie tai plinta daugiausia netiesiogiai ir neformaliai: pokalbiuose su studentais ar kolegomis, bet ne iš administracijos ar, pavyzdžiui, AM spaudos. Vertinant korupciją AM, respondentams įtaką neabejotinai daro žiniasklaida – remiantis ja apie korupciją kitose AM girdėjo 5 kartus daugiau apklaustųjų negu apie korupciją savo AM.
2. Remiantis anketinės apklausos duomenimis galima daryti prielaidą, kad korupcija dėstytojų akimis nėra šiuo metu svarbi problema AM. Ji laikoma kiek didesne kitose AM nei savojoje. Turint omenyje kiekybinių tyrimų užfiksuotą korupcijos lygį AM, tokia nuomonė byloja tendenciją, jos dalis akademinės bendruomenės narių neįvertina šio žalingo reiškinių poveikio. Šitokią nuomonę gali lemti ir faktas, kad respondentų akyse korupcija neretai susiaurinama iki tiesioginio kyšininkavimo, o pavyzdžiui, savo publikacijų siūlymas, pardavimas studentams daugelio nuomone nėra korupcijos apraiška, kaip ir mokesčių vengimas, dažnai smulkios studentų dovanėlės dėstytojui prieš įvertinimą.
3. Iš respondentų atsakymų į anketos klausimus matyti, kad korupcijos priežasčių struktūroje jie atsakomybę už šį reiškinį dažniausia deleguoja studentams: atseit jie patys kalti, nes nori lengviau gauti teigiamą įvertinimą. Tai patvirtina ir antras pagal dažnį atsakymas – *jei nebūtų duodančių, nebūtų ir imančių*. Tokia nuomonė vertintina kaip akivaizdi etinio reliatyvizmo, moralinės brandos stokos (jei nepasakyti sugedimo) apraiška: kas gi jei ne dėstytojai ir administracija pirmiausia kuria formalias ir neformalias bendrabūvio taisykles ir yra labiausiai už jas atsakingi.
4. Korupcijos prevencijos priemonių struktūroje anketuoti respondentai akcentavo pirmiausia teisinio korupcijos persekiojimo, administracinės kontrolės sugriežtinimo, antikorupcinio švietimo, dėstytojų socialinių garantijų išplėtimo, švietimo proceso tobulinimo priemones.
5. Interviu duomenys patvirtina anketinės apklausos metu išryškintą korupcijos latentškumą – kalbėti apie korupciją atvirai, fiksuoti jos apraiškas arba juolab savo asmeninį santykį yra dažnam respondentui pakankamai keblu netgi anoniminėje apklausoje. Faktiškai ir dėstytojų ir studentų atsakymų tipai ganėtinai panašūs, tik studentų atsakymai atviresni. Kai kuriais atvejais dėstytojų ir studentų atsiliepimai toje pačioje AM kardinaliai priešingi: studentai teigė korupciją egzistuojant, dėstytojai tai neigė. Interviu išryškina tendenciją, kad atviresnis požiūris į šį reiškinį būdingesnis privačiose AM. Iš kai kurių atsakymų matyti, kad korupcijos prevencijai buvo skirtas atitinkamas dėmesys jau privačių mokyklų kūrimosi laikotarpiu, o taip pat ir vėlesnėje veikloje.
6. Interviu duomenys rodo ženkliai reliatyvizuotą, be aiškių ribų korupcijos sampratą tiek dalies dėstytojų, tiek ir studentų akimis. Smulkios dovanos (įskaitant nedideles pinigų sumas), pagalba kolegų giminaičiams, studentų inicijuotos dovanos dažnai suprantami kaip žmogiškųjų santykių dalis, vėlgi pirmiausia valstybinėse AM. Vieno respondento žodžiais tariant, *argi kvėpalai prieš egzaminą ar 50 lt. yra korupcija, kokia čia korupcija, juokinga*. Tokius atsakymus pasirinkę respondentai dėstytojai vertinti kaip korupcijos plėtojimo subjektai AM. Tačiau regis, kad apibendrintai AM (pirmiausia valstybinių) administracija iki šiol dar nėra subrendusios principingai vertinti tokių darbuotojų atsakomybės. Kita vertus apie pusė visų atsakymų byloja ir kitos dalies dėstytojų kategorišką, be išlygų,

korupcijos sampratą - ji talpina bet kokias dovanas, klientinius ryšius, studentų šantažavimą, publikacijų platinimą, protekcijas, privilegijas. Tokia pozicija vėlgi labiau būdinga privačių AM atstovams.

7. Interviu duomenimis dėstytojai dažniausia korupcijos agentais, iniciatoriais ir organizatoriais laiko studentus, pastarieji dėstytojus ir administracijos darbuotojus. Tarp abiejų grupių respondentų atsirado tokių, kurie fiksavo abipusę iniciatyvą. Kokybiniai pastebėjimai (respondentų tonas, akcentai, įsitikinimas) leidžia teigti, kad kai kuriose AM egzistuoja gana aiški korupcijos tvarka: ką, kada, kam atsidėkoti, kad abi pusės būtų patenkintos. Kai kurios respondentų paminėtos formos (pvz. paliekami vokai, atvirai nešamos dovanos ir pan.) byloja apie korupcijos toleravimo atmosferą dalyje AM. Labai problematiška aplinkybė – nukenčia studentai, kurie negali “atsidėkoti” ir faktas, kad korupcija tampa lyg ir suprantamu, natūraliu reiškiniu. Tokiu būdu korupcija pradžioje reliatyvizuojama, vėliau pateisinama: studento žodžiais tariant *“ne visada išaina lankyti paskaitas...dariau porą kartų už tai dėstytojams paslaugas...vėlgi kartoju, tai ne korupcija, tai santykiai tarp žmonių”*.
8. Korupcijos priežastis dėstytojai interviu metu dažniausiai siejo su finansiniais AM ir dėstytojų sunkumais, kai kurių darbuotojų sąžiningumo stoka, išpūstais konkursais ir nepagrįstu studentų siekiu baigti prestižines specialybes, dar nuo sovietmečio gaja “atsidėkojimo” tradicija; studentai tarp priežasčių akcentavo dėstytojų finansinės padėties keblumą bei siekį tokiu būdu papildyti kišenę bei neskaidrias studijų taisykles. Truputį didesnė dalis respondentų teigia, kad korupcija nėra didelė problema jų AM, tačiau šiame vertinime galima išvelgti racionalizaciją, nes lyginama su numanomu bendru korupcijos lygiu kituose jų AM padaliniuose arba apskritai Lietuvoje tokiu būdu sumažinant aptariamą problemą. Svarbiausią korupcijos žalą respondentai sieja su AM įvaizdžio menkinimu, iškreipto požiūrio į studijas suformavimą, rengiamų specialistų kompetencijos nuosmukiu.
9. Korupcijos prevencijos struktūroje respondentai akcentuoja būtinybę griežtinti administracines sankcijas, kontrolę, plėsti dėstytojų socialines garantijas, kad šie vertintų savo darbo vietą, plėtoti viešumą. Problemiška aplinkybė – dalis respondentų neįžvelgia būtinybės prevencionuoti korupciją.
10. Apibendrintai tyrimo duomenys patvirtina ankstesnių kiekybinių tyrimų rezultatus fiksuojant įvairiakryptį korupcijos išplitimą, fiksuoja dalies akademinės bendruomenės narių (dažniausia valstybinėse AM) reliatyvizuotas korupcijos sampratas ir jų pateisinimą. Pastarosios apsunkina korupcijos prevenciją, nes tampa nebeaišku su kokiomis apraiškomis reikia kovoti. Svarstant pastarąją tendenciją tikslinga plėtoti AM aktyvesnę diskusiją.